

REPUBLIKA SLOVENIJA
FISKALNI SVET

Ocena javnofinančnih posledic koalicijske pogodbe "15. Vlada Republike Slovenije: Program za delo koalicije 2022-2026"

Junij 2022

Ocene so bile pripravljene na podlagi podatkov, znanih do 27. 5. 2022.

Številka dokumenta: 30-3/2022/3

Povzetek

Fiskalni svet poleg izvajanja rednih zakonsko predpisanih nalog analizira tudi javnofinančne učinke pomembnih odločitev ekonomske politike. Ker predstavlja koalicijska pogodba ključen dokument ob vzpostavitvi vlade z naborom načrtovanih ukrepov, podaja Fiskalni svet oceno njenih javnofinančnih učinkov, pri čemer ne sodi o ustreznosti napovedanih ukrepov. Fiskalni svet bo tudi v prihodnje ocenjeval ključne dokumente ekonomske politike in pričakuje, da bodo ti celoviti, transparentni in da bodo vsebovali dovolj jasno določene ukrepe.

Koalicijska pogodba "15. Vlada Republike Slovenije: Program za delo koalicije 2022-2026" vsebuje nabor pretežno splošno opredeljenih ukrepov, ki v veliki meri presegajo 4-letni mandat obdobja 2022-2026. Z vidika javnih financ je ena izmed ključnih usmeritev koalicijske pogodbe postopno doseganje povprečnega deleža prihodkov in izdatkov v EU-27. Takšna usmeritev je poleg metodološke vprašljivosti tudi vsebinsko tvegana za majhno in odprto gospodarstvo, ki je praviloma bolj izpostavljeno finančnim trgom. Ukrepi, pri katerih je mogoče določiti smer vpliva na javnofinančne agregate, so pretežno usmerjeni v povečanje izdatkov. Fiskalni svet ponavlja opozorilo, da rast tekoče porabe ne sme presegati rasti dolgoročnega gospodarskega potenciala. Ob tem koalicijska pogodba v precejšnji meri izraža tudi nekatere usmeritve glede financiranja dodatnih izdatkov, kar je razlika v primerjavi s predhodno ocenjenima koalicijskima pogodbama. Financiranje naj bi zagotavljala tudi povečana poraba EU sredstev, deloma pa tudi alternativni, a v koalicijski pogodbi še nedoločeni, viri financiranja, zaradi česar nekateri ukrepi ne bi nujno slabšali javnofinančnega položaja. Pretežna uresničitev ekonomske politike, zastavljene v koalicijski pogodbi, bi sicer predstavljala odklon od fiskalnih gibanj, predstavljenih v scenariju nespremenjenih politik iz Programa stabilnosti 2022, ki so nakazovala postopno konsolidacijo javnih financ. Z zastojem konsolidacije bi se povečalo tveganje za doseganje srednjeročne uravnoveženosti javnih financ v prihodnjih letih. V koalicijski pogodbi so na nekaj mestih omenjene tudi zaveze za zagotavljanje (dolgoročne) javnofinančne vzdržnosti v povezavi z ukrepi, ki jih navaja. Koalicijska pogodba hkrati nakazuje nekaj elementov reševanja dolgoročnih izzivov, s katerimi se soočajo slovenske javne finance, vendar tudi tu ukrepov natančneje ne opredeljuje. Fiskalni svet ocenjuje, da koalicijska pogodba zaradi velike nedorečenosti, tako iz vidika obsega kot glede časovne umeščenosti ukrepov, ne nudi zadostne podlage za načrtovanje ekonomskih subjektov. V zvezi s tem Fiskalni svet predlaga približevanje dobrim praksam v nekaterih državah, kjer koalicijske pogodbe omogočajo natančnejše ovrednotenje. S tem tudi širša javnost dobi uvid v njihove javnofinančne in makroekonomske posledice.

Fiskalni svet od vlade pričakuje, da bodo ukrepi v prihodnjih uradnih proračunskih dokumentih predstavljeni transparentno in da bodo natančno opredeljene tudi njihove javnofinančne posledice. Ob trenutnih in napovedanih makroekonomskih gibanjih ter globalnih in domačih tveganjih mora ekonomska politika pripraviti ustrezen nabor ukrepov, ki bodo ob naslavljanju trenutnih izzivov zagotovili makroekonomsko okolje za vzdržno gospodarsko rast brez poglobljanja neravnovesij in omogočili oblikovanje manevrskega prostora za posredovanje ekonomske politike v prihodnje. Ukrepi pri tem ne bi smeli ogroziti doseganja srednjeročne uravnoveženosti javnih financ. To je še toliko pomembnejše zaradi pričakovanega postopnega zaostrovanja denarne politike in s tem tudi višjih stroškov financiranja dolga. Fiskalni svet ob napovedi spreminjanja fiskalnega pravila opozarja, da bi to moralo biti premišljeno in tako časovno kot vsebinsko v čim večji meri usklajeno s pričakovanimi spremembami pravil ekonomskega upravljanja v EU. Hkrati poudarjamo, da slovenska in evropska zakonodaja po prenehanju obdobja izjemnih okoliščin določata način in časovni okvir t. i. popravljalnega mehanizma za ponovno doseganje srednjeročne uravnoveženosti salda sektorja država.

1. Uvod

Fiskalni svet (v nadaljevanju: FS) poleg izvajanja rednih zakonsko predpisanih nalog, v katerih predvsem preverja izpolnjevanje skladnosti proračunskih dokumentov s fiskalnimi pravili, opozarja tudi na javnofinančne učinke pomembnih političnih odločitev. Koalicijska pogodba predstavlja ključen dokument vsake vlade z naborom načrtovanih ukrepov v časovnem obdobju njenega mandata. Ocenjevanje javnofinančnih in makroekonomskih učinkov volilnih programov in koalicijskih pogodb je v nekaterih državah ustaljena praksa. FS skladno s svojim statusom in zakonskimi pristojnostmi ne presoja ustreznosti ukrepov, predvidenih v koalicijski pogodbi, temveč zgolj podaja oceno učinkov predvidenih ukrepov na javnofinančne agregate. Ocenjeni učinki predvidenih ukrepov ne pomenijo, da se bodo ti dejansko odrazili v saldu javnih financ. Na podlagi teh ocen lahko zato opozorimo zgolj na obstoj tveganj, povezanih z morebitno realizacijo načrtovanih ukrepov.

Tokrat FS ocenjuje javnofinančne učinke ukrepov ekonomske politike, navedenih v dokumentu "15. Vlada Republike Slovenije: Program za delo koalicije 2022-2026" (v nadaljevanju: KP22).¹ FS je javnofinančne učinke koalicijske pogodbe doslej predstavil septembra 2018 in marca 2020 po imenovanju vsakokratne vlade v Državnem zboru.² Pri oceni v septembru 2018 je natančneje določena vsebina koalicijske pogodbe v nasprotju s tisto iz leta 2020 in tokratno koalicijsko pogodbo omogočala tudi simulacije makroekonomskih učinkov predstavljenih ukrepov. FS bo tudi v prihodnje ocenjeval ključne dokumente ekonomske politike, med katere sodi koalicijska pogodba, in pričakuje, da bodo ti celoviti ter da bodo vsebovali dovolj jasno predstavljene ukrepe, s čemer bo možna ustrezna ocena njihovih posledic, kar bi med drugim olajšalo odločanje ekonomskih subjektov.

2. Makroekonomska izhodišča

Ob nastopu nove vlade so gospodarska gibanja in njihove projekcije razmeroma ugodna, a izpostavljena občutnim negotovostim zaradi vojne v Ukrajini ter višanja cen zlasti energentov in hrane. Navedena tveganja bi lahko zavrla gospodarsko aktivnost v pomembnih zunanjetrgovinskih partnericah, kar bi lahko posredno in neposredno vplivalo na izvoz. Daljše vztrajanje pritiskov na cene na surovinskih trgih pa bi se lahko odrazilo v znatno omejeni kupni moči prebivalstva in višanju stroškov podjetij ter posledično v omejevanju domače porabe. Raven BDP v Sloveniji je tisto izpred krize presegla že sredi leta 2021, nekateri kazalniki pa zaradi močnega povpraševanja in omejitev na ponudbeni strani, tudi na trgu dela, trenutno nakazujejo možnost oblikovanja makroekonomskih neravnovesij. Napovedi gospodarskih gibanj (UMAR, 2022), na katerih so bili osnovani trenutno veljavni proračunski dokumenti, so se podobno kot napovedi drugih institucij letos nekoliko znižale. Kljub temu je v osrednjem scenariju pomladanske napovedi za letos in prihodnja leta pričakovana povprečna rast BDP na ravni okoli 3,2 %, napovedi pa za vsa leta v obdobju 2022-2025 presegajo rast v povprečju obdobja 2000-2019 (2,5 %). Glede na osrednji scenarij naj bi ugodna ostala tudi gibanja na trgu dela, saj naj bi stopnja brezposelnosti in število brezposelnih dosegala zgodovinsko nizke ravni, trenutni dvig inflacije pa naj bi bil zgolj začasen.

¹ Razpoložljiva na: <https://gibanjesvoboda.si/wp-content/uploads/2022/05/Koalicijski-dogovor-2022-2026-Programski-del-18.5.2022.pdf>

² Oceni sta razpoložljivi na <https://www.fs-rs.si/wp-content/uploads/2018/09/Ocena-koalicijske-pogodbe.pdf> in na https://www.fs-rs.si/wp-content/uploads/2020/03/Ocena-koalicijske-pogodbe-_marec2020.pdf

3. Javnofinančna izhodišča

Primanjkljaj salda sektorja država je v letu 2021 znašal -5,2 % BDP, kar je bilo manj kot v letu 2020 in manj od jesenskih proračunskih načrtov. Ob dokaj podobnemu obsegu izdatkov za COVID-19 so k zmanjšanju primanjkljaja v letu 2021 večino prispevali ciklično pogojeni prihodki, brez upoštevanja teh pa se položaj fiskalne politike glede na leto prej ni bistveno spremenil. Kljub temu bo sprejemanje diskrecijskih ukrepov, ki je bilo zlasti obsežno po potrditvi proračunskih dokumentov v jeseni 2021,³ občutno poslabšalo strukturni položaj javnih financ v letu 2022 in s tem krčilo manevrski prostor za posredovanje fiskalne politike v tem letu in tudi v prihodnje. Nominalni dolg sektorja država je ob koncu leta 2021 po zadnjih objavljenih podatkih SURS⁴ znašal 38,9 mrd EUR, kar je za 7,1 mrd več kot v zadnjem četrtletju pred pričetkom epidemiološke krize (zadnje četrtletje 2019: 31,8 mrd EUR), njegov delež v BDP pa se je v tem obdobju povišal za okoli 10 o. t. na 74,7 % BDP. V prihodnje naj bi se delež dolga postopoma zniževal, a naj tudi po scenariju nespremenjenih politik do leta 2025 ne bi dosegel ravni izpred krize.

FS je tudi ob spremembi oziroma sprejemanju državnega proračuna za leti 2022 in 2023 opozarjal na precejšnja tveganja v povezavi z javnofinančnimi projekcijami. Pri tem je izpostavil zlasti visoko predvideno rast tekočih izdatkov brez ukrepov za blaženje posledic epidemije in investicij, ki naj bi zlasti v letu 2022 občutno presegala dolgoletno povprečje. Navedeno tveganje se je v zaključni fazi političnega cikla zaradi sprejetja diskrecijskih ukrepov tudi udejanjilo, čemer se je za obseg teh ukrepov trajno poslabšalo stanje javnih financ. Zaradi omejenega manevrskega prostora za delovanje v prihodnje bi morala vlada zagotoviti, da rast tekoče porabe ne presega rasti dolgoročnega gospodarskega potenciala. Hkrati je FS opozoril tudi na tveganja, povezana z izjemnim predvidenim povečanjem investicij, ki naj bi bile zlasti financirane iz domačih virov. Investicije lahko kratkoročno pomembno prispevajo k zagonu gospodarstva, dolgoročno pa k dvigu odpornosti in povečanju gospodarskega potenciala, če so ustrezno usmerjene in učinkovito izvedene. Ob realizaciji obsežnih investicijskih načrtov se namreč večja tveganje za neučinkovito izvajanje projektov in tudi za ustvarjanje makroekonomskih neravnotežij. Zato je FS ocenil, da bi bilo smiselno dati prednost projektom, financiranim z nepovratnimi evropskimi sredstvi, kjer je tudi nadzor nad učinkovitostjo porabe strožji. Realizacija investicij, financiranih z domačimi sredstvi, pa bi se morala v večji meri prilagajati cikličnim pogojem ter absorpcijskim sposobnostim gospodarstva.

V letu 2022 še veljajo izjemne okoliščine, ki jih v drugi točki prvega odstavka 12. člena omogoča Zakon o fiskalnem pravilu (ZFisP). V obdobju izjemnih okoliščin je dovoljeno odstopanje od srednjeročne uravnoteženosti pod pogojem, da to srednjeročno ne ogrozi fiskalne vzdržnosti. Po 13. členu ZFisP državni zbor določi obseg dopustnih odstopanj od srednjeročne uravnoteženosti s sprejemom spremembe okvira za pripravo proračunov sektorja država. Vlada predloga za spremembo trenutno veljavnega okvira letos ni predložila skupaj s Programom stabilnosti 2022 (v nadaljevanju: PS22),⁵ kot ji to nalaga zakonodaja. Zato jeseni pričakujemo spremembo okvira, ki bi moral vsebovati tudi oceno ukrepov, ki se nanašajo na izjemne okoliščine. V skladu z veljavnimi evropskimi fiskalnimi pravili se morajo ukrepi neposredno nanašati na izjemne okoliščine in biti začasni (Evropska komisija, 2019). FS (2022a) je ob oceni PS22 že izrazil pričakovanje, da bo za oceno smiselnosti podaljšanja obdobja izjemnih okoliščin v leto 2023 prejel zaprosilo vlade, kot to predvideva zakonodaja, oziroma je napovedal, da bo svoje mnenje podal pred oceno jesenskih proračunskih dokumentov.

³ Za več glej Okvir 2.1 v FS (2022a).

⁴ Podatki o gibanju agregatov sektorja država po metodologiji ESA v prvem četrtletju 2022 bo SURS objavil 30. 6. 2022.

⁵ Vlada Republike Slovenije (2022).

Po prenehanju izjemnih okoliščin ZFisP v 14. členu določa t. i. popravljalni mehanizem, ki določa način in časovni okvir za ponovno doseganje srednjeročne uravnoteženosti salda sektorja država. Prvi odstavek 14. člena določa, da v primeru, ko je strukturni saldo sektorja država nižji od minimalne vrednosti, določene v prvem odstavku 3. člena ZFisP, minister, pristojen za finance, uporabi ukrepe, ki so določeni v zakonu, ki ureja javne finance, z namenom srednjeročnega uravnoteženja javnih financ. V primeru, da se s temi ukrepi ne zagotovi, da je strukturni saldo sektorja država najmanj enak minimalni vrednosti iz prvega odstavka 3. člena, mora vlada skladno z drugim odstavkom 14. člena najpozneje v treh mesecih državnemu zboru predložiti v sprejem predlog spremembe okvira in predlog programa ukrepov, s katerimi bo zagotovila spoštovanje srednjeročne uravnoteženosti.

4. Metoda pregleda Koalicijske pogodbe

KP22 je razdeljena na pet večjih vsebinskih sklopov. Vsak od vsebinskih sklopov vsebuje področja, v katerih smo določili postavke, ki bi lahko ob realizaciji privedle do javnofinančnih posledic. KP22 večinoma ne vsebuje natančnejših opredelitev posameznih ukrepov oziroma določitve ciljev, ki jih želi koalicija s posameznimi ukrepi doseči.

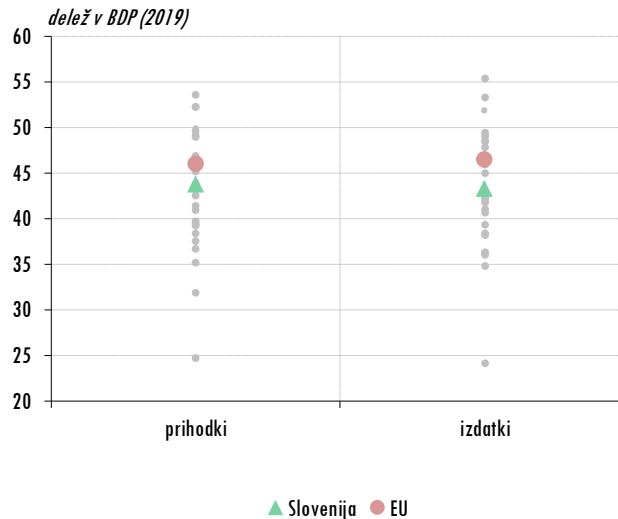
Višino morebitnih finančnih učinkov za sektor država je mogoče opredeliti zgolj pri redkih navedenih ukrepih KP22, ki predstavljajo zgolj slabo desetino vseh identificiranih ukrepov oziroma usmeritev. Zato smo zaradi konsistentnega prikaza najprej pripravili kvalitativno opredelitev smeri delovanja posameznih ukrepov, na podlagi velikostnega reda posameznih večjih postavk pa lahko opozorimo na javnofinančna tveganja, povezana z izvedbo KP22. Pri nekaterih ukrepih smo njihove učinke na prihodke in izdatke sektorja država nadalje razdelili glede na njihov vpliv na kratek in na dolgi rok. Kot »kratek rok« smo opredelili obdobje mandata nove vlade, kot »dolgi rok« pa je upoštevano obdobje, v katerem vpliv predvidenih »ukrepov« sega preko mandata vlade. Poudariti je potrebno, da se v KP22 precej splošnih načel in zapisanih načelnih ukrepov pojavlja večkrat v različnih sklopih dokumenta, zato so tudi pri izvedeni kvalitativni analizi možna podvajanja. Poleg kvalitativnega pristopa k ocenjevanju javnofinančnih vplivov ukrepov smo v drugem koraku analize KP22 določili še velikosti potencialnih javnofinančnih »šokov« za nekatere ukrepe s predvidenim večjim učinkom. Kljub temu njihovih neposrednih in posrednih makroekonomskih posledic nismo določili zaradi majhnega deleža ukrepov, ki smo jih lahko podrobneje opredelili. Tovrstne posledice smo sicer lahko tudi s pomočjo ekonometričnih modelov ter prikazom statičnih in dinamičnih simulacij doslej ocenili le ob oceni javnofinančnih in makroekonomskih posledic Koalicijskega sporazuma o sodelovanju v Vladi RS za mandatno obdobje 2018-2022, kjer so bili ukrepi bolj natančno definirani.

5. Ocena javnofinančnih učinkov usmeritev in predvidenih ukrepov Koalicijske pogodbe

Na podlagi pregleda usmeritev in ukrepov lahko ugotovimo, da je temeljna usmeritev KP22 večanje vloge države, katere financiranje temelji deloma na povečani davčni obremenitvi in na povečani porabi virov EU, deloma pa izvora financiranja ni mogoče določiti. KP22 vsebuje načelo, po katerem naj bi se v okviru razvojno usmerjene fiskalne politike deleža javnofinančnih prihodkov in izdatkov v BDP postopno prilagodila ravnem v EU-27.⁶ Ocenjujemo, da bi lahko omenjeno načelo služilo zgolj kot orientacija, saj je težko določiti ustrezno izhodiščno oziroma referenčno leto za ugotavljanje ciljnih vrednosti deležev prihodkov in izdatkov, poleg tega pa se vrednosti deležev v povprečju EU-27

⁶ V obdobju 2016-2019 je delež prihodkov sektorja država v BDP v Sloveniji za povprečjem EU-27 zaostajal za 2 o. t., delež izdatkov pa za 2,9 o. t.

Slika 5.1: Prihodki in izdatki sektorja država v Sloveniji in EU-27

Vir: Eurostat. Opomba: Sive pike označujejo deleže ostalih držav članic EU-27.

spreminjajo vsako leto. Spremembe deležev v povprečju EU-27 so lahko tudi posledica specifičnih šokov v posamezni državi ali skupini držav ter odzivov ekonomske politike. Zato sledenje povprečnim deležem EU-27 za majhno in odprto gospodarstvo, ki je praviloma bolj izpostavljeno finančnim trgov, ne bi bilo vedno ustrezno. Na podlagi pregleda KP22 ugotavljamo, da obstajajo tveganja za preseganje povprečja EU-27 predvsem na strani izdatkov.

Statistična analiza KP22 nakazuje na možnost povečanja izdatkov, ki bi lahko bilo obsežnejše od povečanja prihodkov. Skupaj smo lahko v KP22 določili okoli 160 ukrepov oziroma usmeritev za delovanje ekonomske politike (glej Tabelo 5.1; seznam vseh ukrepov je v Prilogi 1). Število predvidenih ukrepov je na izdatkovni strani skoraj šestkrat večje od ukrepov na strani prihodkov. Izdatki bi se večali pri več kot štirih petinah ukrepov, medtem ko je ukrepov s takšnim vplivom na prihodkovni strani dobra polovica. Nekateri stroškovno obsežni ukrepi so tudi takšni, ki bi hkrati

Tabela 5.1: Število in deleži ukrepov v koalicijski pogodbi

število		
	prihodki	izdatki
povečanje	13	113
zmanjšanje	4	5
nedoločeno	7	17
delež v %		
	prihodki	izdatki
povečanje	54,2	83,7
zmanjšanje	16,7	3,7
nedoločeno	29,2	12,6

Opomba: V tabeli so upoštevane ukrepi koalicijske pogodbe, za katere je mogoče podati oceno o smeri njihovega vpliva (povečanje, zmanjšanje) na prihodke in izdatke sektorja država kot tudi ukrepi, za katere ni mogoče določiti smeri vpliva.

Vir: Koalicijska pogodba, ocene Fiskalni svet.

povečali izdatke in prihodke (npr. pokojninska reforma ali dvig minimalne plače). Med ukrepi na strani prihodkov in na strani izdatkov smo zaznali tudi nekaj takšnih, ki bi lahko povzročili posebej veliko povečanje ali zmanjšanje vsake od kategorij. V relativnih deležih prevladujejo pri povečanju glede na oceno FS »veliki« ukrepi na strani prihodkov. Če namreč znaša razmerje med številom ukrepov, ki večajo prihodke, in številom ukrepov, ki večajo izdatke približno 1:9, je razmerje med številom ukrepov, ki bi lahko zelo povečali prihodke in tistimi, ki bi lahko zelo povečali izdatke, 1:5. Ob tem med ukrepi, ki bi lahko potencialno zmanjšali prihodke oziroma izdatke v relativnem smislu prevladujejo ukrepi na strani prihodkov, čeprav se v KP22 pojavi vsaj en ukrep, ki bi lahko občutneje znižal tudi izdatke (odprava okolju škodljivih subvencij). Poleg ugotovitve, da je bila med koalicijskimi pogodbami, ki jih je ocenjeval FS doslej, najbolj transparentna tista iz leta 2018 (omogočala je tudi kvantitativno analizo), pa primerjava deleža ukrepov, pri katerih ni mogoče določiti smeri njihovega vpliva na javne finance, pokaže, da je KP22 bolj transparentna od koalicijske pogodbe iz leta 2020.⁷

Glede na nakazano povečanje izdatkov sektorja država v primerjavi s povečanjem prihodkov je poleg javnofinančnega tveganja potrebno opozoriti tudi na s tem povezana makroekonomska tveganja. Ob realizaciji pričakovanih cikličnih razmer, ki izhajajo iz trenutnih napovedi gospodarskih gibanj, bi lahko dodatna ekspanzivnost fiskalne politike izven ukrepov, ki so oziroma bodo neposredno povezani s krizo na surovinskih trgih, pomenila povečana tveganja za nastanek oziroma poglobljanje makroekonomskih neravnovesij, vključno z dodatnimi pritiski na trgu dela in višjo inflacijo. Na to je FS opozoril že zgolj ob upoštevanju postopne konsolidacije, izhajajoče iz scenarija nespremenjenih politik v okviru ocene PS22 (FS, 2022a). Zaradi omejenih kapacitet gospodarstva bi bilo zato potrebno v prihodnjih letih pazljivo pretehtati časovno in vsebinsko umestitev investicij glede na njihov prispevek k vzdržnosti javnih financ in k zagotavljanju odpornosti gospodarstva oziroma s tem povezanih dolgoročnih ciljev. Načrtovane javne investicije namreč že v PS22 predstavljajo zgodovinsko visoke vrednosti in so tudi med najvišjimi v primerjavi z drugimi državami EU-27.⁸

KP22 vsebuje temeljne predloge nekaterih strukturnih reform, a njihovi okviri in načini financiranja niso natančneje definirani. Tako KP22 vključuje zaveze k pripravi javnofinančno vzdržnih reform pokojninskega in zdravstvenega sistema ter iskanje rešitev za financiranje dolgotrajne oskrbe. Poleg tega navaja tudi različne elemente omejevanja klimatske krize ter pospeševanje digitalizacije. Pri tem tako kot pri nekaterih drugih področjih na podlagi KP22 večinoma ni povsem jasno, ali gre za nadaljevanje dosedanjih politik ali za morebitne dodatne napore za doseganje zelenega⁹ in digitalnega prehoda.

V nadaljevanju pregledamo področja, na katerih bi lahko ob realizaciji namer, izraženih v KP22, prišlo do večjih sprememb za javnofinančne agregate. Povečanje prihodkov na podlagi ukrepov, predvidenih v KP22, izvira iz razveljavitve letos sprejetega zakona o dohodnini, predvidene uvedbe premoženjskih davkov in napovedanega povečanja efektivne stopnje davka na dohodek pravnih oseb. Na strani izdatkov bi lahko do glavnih povečanj prišlo na področjih zdravstva, pokojnin, zelenega prehoda, vzgoje in izobraževanja, stanovanjske politike (tu je zaradi napovedane povečane porabe EU sredstev in iskanja alternativnih virov vpliv na javne finance težko predvideti),¹⁰ zelenega prehoda ter kulture in športa. Navedena področja predstavljajo skupaj z morebitnimi posrednimi učinki tudi največja tveganja za prihodnji javnofinančni položaj, zato jih prikazujemo v nadaljevanju,

⁷ V koalicijski pogodbi iz leta 2020 je glede na ocene FS delež ukrepov na strani prihodkov, ki jim ni mogoče določiti smeri vpliva, znašal okoli 90 %, na strani izdatkov pa okoli 50 %.

⁸ Glede na primerljive napovedi iz Evropska komisija (2022a) naj bi imela višji delež javnih investicij od Slovenije v povprečju 2022-23 med državami EU-27 zgolj Estonija.

⁹ Na področju okolja KP22 tako npr. omenja uvedbo obremenitev okoljsko obremenjujočih dejavnosti.

¹⁰ Nekatere ukrepe je po navedbah KP22 možno financirati tudi z mobilizacijo nejavnih sredstev oziroma sredstev, ki niso vključena v sektor država. Morebitna realizacija takšnih ukrepov se zato ne bi nujno ali pa se ne bi v celoti preslikala v poslabšanje položaja javnih financ.

Tabela 5.2: Indikativna ocena javnofinančnih posledic izbranih področij koalicijske pogodbe

% BDP	2022	2023	2024	2025	2026
Prihodki	0,0	1,5	1,7	1,9	1,9
- dohodnina	0,0	0,2	0,4	0,6	0,6
- davek na premoženje	0,0	0,5	0,5	0,5	0,5
- olajšave DDPO	0,0	0,7	0,7	0,7	0,7
- normiranci	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Odhodki	0,9	4,0	4,5	5,0	5,5
- zdravstvo	0,5	1,0	1,5	2,0	2,5
- pokojnine	0,0	0,3	0,3	0,3	0,3
- zeleni prehod					
investicije	0,0	2,0	2,0	2,0	2,0
maksimiranje cen goriv	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
- vzgoja in izobraževanje					
brezplačna prehrana	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2
zadnje leto vrtca	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
- stanovanjska politika	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2
- kultura in šport	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2

Vir: Koalicijska pogodba, ocene Fiskalni svet.

kjer skušamo izkazana tveganja vsaj deloma tudi kvantitativno ovrednotiti. Grobe ocene vpliva ukrepov, ki jih je mogoče ovrednotiti, čeprav je potrebno poudariti, da njihova izvedba ni gotova, so predstavljene v Tabeli 5.2. Vse kvantitativne ocene, razen kjer ni to posebej navedeno, so statične in ne vključujejo morebitnih odzivov v obnašanju ekonomskih subjektov.

5.1 Ukrepi na strani prihodkov

Po oceni FS bi lahko skupno povečanje prihodkov na podlagi ukrepov iz KP22, ki jih predstavljamo v nadaljevanju in jih je mogoče ovrednotiti, do leta 2026 znašalo okoli 2 % BDP.

Glede na obstoječo zakonodajo, zatečeno stanje in projekcije iz scenarija nespremenjenih politik v PS22, bi lahko glede na KP22 največji dodatni vir prihodkov v tem mandatu glede na trenutno veljavno zakonodajo predstavljali razveljavitev novele Zakona o dohodnini, povečana davčna obremenitev premoženja in povečanje efektivne davčne stopnje davka od dohodka pravnih oseb. Po dinamični oceni FS (2021) naj bi povprečni izpad prihodkov ob celoviti uveljavitvi spremenjene dohodninske zakonodaje znašal med 0,6 % BDP v letu 2023 in okoli 1 % BDP v letu 2025. Zaradi predvidene razveljavitve sprememb zakonodaje je potrebno za oceno »prihranka« prihodkov navedene vrednosti znižati za oceno vpliva izvedene spremembe v letu 2022, ki znaša 0,4 % BDP. »Prihranek« prihodkov bi tako ob napovedani razveljavitvi sprememb zakona, ki se zlasti nanašajo na povečevanje splošne davčne olajšave, z letom 2023 znašal okoli 0,2 % BDP in okoli 0,6 % BDP v letu 2025.¹¹ KP22 na več mestih omenja uvajanje (progresivnih)¹² davkov na premoženje z namenom dolgoročnega financiranja socialnih¹³ in razvojnih politik države ter lokalnih skupnosti. Slovenija je

¹¹ Enak vpliv kot v letu 2025 predpostavimo tudi za leto 2026.

¹² Za stopnjevanje progresivnosti npr. pri davku na nepremičnine obstaja več alternativ. Različne stopnje obdavčitve so lahko določene glede na dohodkovno stanje nosilcev stanovanjske pravice, olajšave do določene vrednosti nepremičnine ali do določene površine. Za več glej npr. Evropska komisija (2012).

¹³ KP22 npr. omenja iskanje virov za financiranje obveznosti iz sprejetega Zakona o dolgotrajni oskrbi, za katerega so sredstva zagotovljena zgolj do konca junija 2025, in uskladitev pokojninske reforme, ki bo finančno vzdržna.

med državami EU z najnižjim deležem davkov iz premoženja. Delež davkov na premoženje v povprečju članic OECD iz EU znaša 1,6 % BDP, v Sloveniji pa zgolj 0,6 % BDP. Podobno razmerje se izkaže tudi v primerjavi deleža davkov na nepremičnine v BDP: v članicah OECD iz EU 0,8 % BDP, v Sloveniji pa 0,5 % BDP.¹⁴ Konvergenca deležev prihodkov iz premoženja k povprečju EU bi tako lahko pomenila povečanje obremenitev in prihodkov za med 0,5 in 1 o. t. BDP. Mednarodne institucije, med njimi tudi Evropska komisija¹⁵ in OECD¹⁶, sicer ocenjujejo, da premoženjski davki najmanj škodijo gospodarski rasti. Predvideno zmanjšanje davčnih olajšav pri davku od dohodka pravnih oseb, naj bi povečalo efektivno davčno stopnjo davka na dohodek pravnih oseb. Če bi se efektivna davčna stopnja davka od dohodka pravnih oseb v Sloveniji izenačila s tehtano¹⁷ efektivno davčno stopnjo v EU-27, bi se ob nespremenjeni davčni osnovi delež prihodkov iz naslova davka od dohodkov pravnih oseb zvišal kar za okoli 0,7 o.t BDP, kar bi bilo precejšnje povečanje glede na trenutni delež davka na dohodek od pravnih oseb (povprečje 2016-2019: 1,8 % BDP).¹⁸

Glede na navedbe KP22 je na strani prihodkov sektorja država mogoče določiti še neposredni javnofinančni učinek ob izenačitvi stopnje obdavčitve različnih skupin gospodarskih subjektov s povečanjem obdavčitve normiranih samostojnih podjetnikov. Prenova sistema obdavčitve normiranih samostojnih podjetnikov in zaposlenih v gospodarskih družbah naj bi namreč povečala primerljivosti obdavčitve z drugimi oblikami zaposlovanja. Učinek ukrepa, ki bi izenačil obdavčitev dela obeh skupin zaposlenih, bi lahko po oceni FS znašal okoli 0,1 % BDP. KP22 navaja še nekaj drugih možnosti za povečanje prihodkov. Ostali dodatni prihodki bi tako lahko izhajali iz spremenjene politike upravljanja državnega premoženja in različnih okoljskih davkov,¹⁹ vendar javnofinančnih učinkov teh ukrepov ni mogoče ovrednotiti.

Na podlagi KP22 lahko sklepamo tudi, da zaradi predvidene priprave in usklajevanja s socialnimi partnerji celovita pokojninska reforma verjetno ne bo izvedena v prvi polovici mandata. To pomeni tudi tveganje za izvedbo reforme v okviru celotnega mandata, čeprav bo zaradi dolgoročnih javnofinančnih tveganj ta kmalu postala nujna. Zato morebitnih ukrepov, ki bi povečali prihodke in zagotovili dolgoročno vzdržnost pokojninskega sistema, ne moremo upoštevati v oceni učinkov KP22. Javnofinančne posledice demografskih sprememb bodo sicer glede na zadnje projekcije, predstavljene v PS22, postale občutne že pred letom 2030. Do leta 2030 naj bi se delež izdatkov za pokojnine v primerjavi z izhodiščnim letom 2021 povečal za okoli 0,5 o. t. BDP, do leta 2040 pa že za več kot 2 o. t. BDP.

5.2 Ukrepi na strani izdatkov

Po oceni FS bi lahko ukrepi na strani izdatkov, ki jih je mogoče ovrednotiti in jih predstavljamo v nadaljevanju, skupaj v letu 2026 predstavljali najmanj 5 % BDP. Potencialno tveganje za dodatno povečanje izdatkov je glede na večje število ukrepov na izdatkovni strani v primerjavi s prihodki izdatno večje.

¹⁴ Podatki Eurostata o deležu davkov na zemljišča in stavbe v BDP so podobni: EU-27 1,1 %, Slovenija 0,5 %.

¹⁵ EK (2022b) in Gralek et al. (2020).

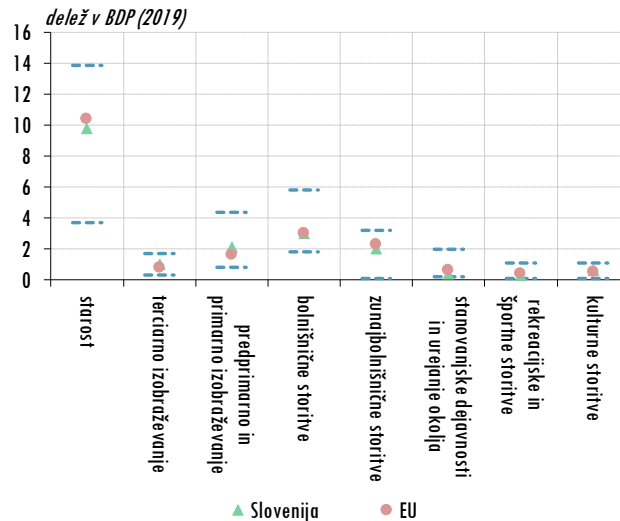
¹⁶ OECD (2018).

¹⁷ Utež je nominalni BDP iz leta 2019.

¹⁸ Efektivna stopnja obdavčitve davka na dohodek pravnih oseb je v letu 2020 v Sloveniji po podatkih OECD namreč znašala 17,5 %, navadno povprečje EU-27 pa 19,3 % oziroma tehtano povprečje EU-27 23,9 %. Tudi predpostavka o nespremenjeni davčni osnovi je ob tolikšnem povečanju obdavčitve torej zelo verjetno precenjena.

¹⁹ Glede na Nacionalni energetski in podnebni načrt (Vlada RS, 2020) naj bi se v prihodnjem desetletju med drugim za doseganje podnebno-energetsko ciljev višala prispevek za učinkovito rabo energije in za CO₂ dajatve.

Slika 5.2: Primerjava izdatkov sektorja država v Sloveniji in EU-27 na izbranih področjih COFOG

Vir: Eurostat. Opomba: Modre črte označujejo največji in najmanjši delež med državami članicami EU-27.

5.2.1 Ukrepi na strani izdatkov: zdravstvo

Urejanje razmer na področju zdravstva predstavlja glede na navedbe KP22 največje potencialno povečanje javnofinančnih izdatkov. KP22 navaja namero postopnega povečanja izdatkov za zdravstvo na 12 % BDP do leta 2030. Javni izdatki za zdravje²⁰ so v letu 2019, pred epidemiološko krizo, v Sloveniji znašali 6,7 % BDP, kar je podobno povprečju EU-27 (7 % BDP).²¹ Predvideno povečanje izdatkov za zdravje torej znaša okoli 5 o. t. BDP oziroma glede na predvideno postopno povečevanje v 4-letnem mandatu vlade okoli 2 o. t. BDP. V okviru sklopa »Zdravstvo« je naštetih več področij, pri katerih je moč pričakovati povečanje izdatkov sektorja država. Med najpomembnejšimi so nadomeščanje zamud na področju zdravstvenih storitev, priprava dodatnih spodbud za medicinski kader ter izboljšanje materialnih in prostorskih standardov dela v zdravstvu. Ker bi se vsaj del ukrepov na teh področjih nanašal na povečanje plač v zdravstvu, bi se s tem močno večala tveganja za dodatne zahteve za višanje plač tudi v drugih delih javnega sektorja, kar bi lahko predstavljalo resno javnofinančno obremenitev.²² Sredstva za zaposlene v zdravstvu namreč predstavljajo okoli 2,7 % BDP,²³ skupna sredstva za zaposlene v sektorju država po podatkih SURS pa okoli 11 % BDP.²⁴ KP22 vsebuje tudi usmeritev za prenovo financiranja zdravstvenega sistema in v tem tudi ukinitve dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja. Izpad prihodkov, iz katerih se financirajo zdravstvene storitve, bi s tem znašal okoli 1 % BDP, iz KP22 pa ni moč razbrati načina financiranja tega izpada oziroma ali je ta znesek vključen v predvideno skupno povečanje izdatkov za zdravje.

5.2.2 Ukrepi na strani izdatkov: pokojnine

KP22 se področju pokojnin posveča tako iz vidika usmeritve za pripravo in s socialnimi partnerji usklajeno pokojninsko reformo, ki bo omogočala dostojno starost in bo finančno vzdržna kot iz vidika

²⁰ Vse primerjave z EU-27 v tem poglavju so narejene na podlagi klasifikacije COFOG (klasifikacija izdatkov glede na funkcije države; Classification of the functions of the Government), za katero so podatki razpoložljivi v bazi EUROSTAT.

²¹ Razlika nastane predvsem zaradi manjšega deleža izdatkov za izvenbolnišnično oskrbo (2 % BDP v primerjavi z 2,3 % BDP v EU-27) in manjšega deleža izdatkov za zdravila in medicinsko opremo (0,9 % BDP v primerjavi z 1,1 % BDP v EU-27).

²² KP22 omenja prednostno obravnavo stavkovnih zahtev ter prenovo enovitega plačnega sistema javnih uslužbencev in odpravo njegovih anomalij.

²³ Zgolj na podlagi podatka o povprečni bruto plači, za katero predpostavimo, da je v delu zdravstva, ki je vključeno v sektor država, enaka kot v celotni dejavnosti zdravstva.

²⁴ Podatek za leto 2019. Predvsem zaradi dodatnih izplačil, povezanih s COVID krizo, se je delež v letih 2020 in 2021 povišal na skoraj 13 % BDP.

zvišanja najnižje zagotovljene pokojnine ter podaljševanja delovne aktivnosti starejših. Javnofinančne posledice omenjenih sprememb so lahko visoke, a vseh glede na KP22 ni mogoče določiti, saj podrobnosti niso predstavljene. Približno je mogoče oceniti zgolj učinek zvišanja najnižje zagotovljene pokojnine, ki naj bi se glede na KP22 ob upoštevanju javnofinančne vzdržnosti takega ukrepa v letu 2023 dvignila na 700 EUR. Ob upoštevanju podatkov ZPIZ (2021) o porazdelitvi upokojencev glede na višino pokojnine za leto 2020, takratno in predlagano najnižjo zagotovljeno pokojnino, bi lahko ta ukrep maso pokojnin v letu 2023 povečal za okoli 0,3 % BDP.

5.2.3 Ukrepi na strani izdatkov: zeleni prehod

Področje zelenega prehoda je v KP22 ena od postavk, ki bi lahko prispevala k najpomembnejšemu povečanju javnofinančnih izdatkov. Med ukrepi s tega področja bi lahko na javne finance še posebej vplivali pospeševanje investicij v obnovljive vire (posebej je omenjena zlasti solarizacija), spodbujanje menjave ogrevalnih naprav ter uporabe alternativnih goriv v prometu, brezplačne vozovnice za javni promet, pa tudi pospešitev vlaganj v elektrodistribucijsko omrežje in po potrebi regulacija cen energentov. KP22 predvideva za financiranje večine teh namenov krepitev sredstev EU in preusmerjanje dobičkov podjetij v državni lasti. Iz ocene FS (2022b) izhaja, da znaša letna vrzel investicijskih potreb za doseganje podnebnih ciljev v obdobju 2021-2030 okoli 2 % BDP na leto, od česar bi morala glede na dosedanje izkušnje večino zagotoviti država. V tem sklopu KP22 navaja tudi bistveno pospešitev investicij v železniško infrastrukturo, a natančnejši ukrepi oziroma ocene javnofinančnih učinkov niso predstavljeni. Vrednost predvidenih vlaganj v železniško infrastrukturo za letos in prihodnja leta v obstoječih proračunskih dokumentih (Ministrstvo za finance, 2021)²⁵ znaša okoli 1 % BDP.²⁶ Če bi se investicije v železniško infrastrukturo »bistveno« povišale in bi porast npr. znašal 10 %, bi to torej predstavljalo dodatni javnofinančni izdatek v višini 0,1 % BDP. Morebitni nadaljnji strošek regulacije cen energentov je v veliki meri odvisen od trajanja energetske krize in od definiranja ukrepov oziroma vključenosti posameznih skupin prebivalstva. Ukrepi, sprejeti v februarju in marcu 2022 brez upoštevanja primerne povračila zaradi omejevanja cen goriv naj bi glede na navedbe PS22 znašali okoli 300 mio EUR, oz. 0,5 % BDP. Učinek ukrepa omejevanja cen goriv naj bi po trenutnih ocenah v mesecu in pol (med sredino marca in koncem aprila) znašal okoli 0,1 % BDP in še dodatne 0,3 % BDP za trenutno podaljšano obdobje omejevanja cen med majem in avgustom.²⁷

5.2.4 Ukrepi na strani izdatkov: vzgoja in izobraževanje

KP22 predvideva nekaj ukrepov, ki bi lahko občutno povečali izdatke za vzgojo in izobraževanje. Med najpomembnejšimi so zagotovitev brezplačne šolske prehrane vsem učencem in dijakom ter na daljši rok oziroma po preučitvi tudi javno financiranje zadnjega leta vrtca oziroma uvedba brezplačnega vrtca za vse. Država v Sloveniji za izobraževanje namenja za okoli 0,6 o. t. večji delež BDP kot znaša povprečje EU-27. Večina razlike izvira iz večjega deleža izdatkov za predšolsko

²⁵ Predstavljena so v Načrtu razvojnih programov. Ta je del državnega proračuna, v katerem so izdatki proračuna prikazani kot projekti in ukrepi. Načrti njihovega financiranja zajemajo celovit prikaz proračunskih in drugih virov financiranja aktivnosti v prihodnjih štirih letih oziroma do konca financiranja teh aktivnosti. Trenutno veljavni NRP 2022-2025, pripravljen ob spremembi proračuna RS za leto 2022 v novembru 2021.

²⁶ Pri tem v letih 2022 in 2023 približno polovico investicij v železniško omrežje predstavlja izgradnja novega tira na progi Divača-Koper, v naslednjih letih pa se delež te investicije zmanjša na približno eno petino.

²⁷ Glede na četrtletno poročilo družbe Petrol, d.d. (razpoložljivo na: <https://www.petrol.eu/binaries/content/assets/skupina-petrol-slo/objave/2022/05/porocilo-o-poslovanju-skupine-petrol-in-druzbe-petrol-d.d.%2C-ljubljana-v-prvih-treh-mesecih-leta-2022.pdf>) in preračun FS za celotni trg naftnih derivatov v Sloveniji. Trenutno je v veljavi uredba o določanju najvišjih cen naftnih derivatov, ki bo veljala tri mesece (10. 5.-10. 8. 2022), strošek za državo, ki bo morala zagotoviti primerno nadomestilo naftnim distributerjem, pa je odvisen od cen na surovinskih trgih in od prodaje v tem obdobju.

vzgojo in primarno stopnjo izobrazbe, ki je v letu 2019 v Sloveniji znašal 2,1 % BDP, v povprečju EU-27 pa 1,6 % BDP. Po oceni FS bi zagotovitev brezplačne šolske prehrane vsem učencem in dijakom ob upoštevanju trenutnega obsega regresiranja lahko znašala približno 0,2 % BDP. Grobi izračuni FS tudi pokažejo, da bi lahko stroški javnega financiranja zadnjega leta vrtca znašali okoli 0,1 % BDP, medtem ko bi uvedba brezplačnega vrtca za vse otroke pomenila okoli 0,9 % BDP. V obeh primerih je potrebno upoštevati, da so to verjetno precenjene vrednosti neto vpliva na javni saldo. S spremembami financiranja oskrbnin v vrtcih bi namreč lahko prišlo tudi do prilagoditev na področju otroških dodatkov (dopolnilni prejemki nižjih dohodkovnih razredov za preživljanje, vzgojo in izobraževanje otroka), ki trenutno predstavljajo okoli 0,4 % BDP. KP22 sicer v povezavi z otroškim dodatkom navaja tudi preučitev možnosti zagotavljanja univerzalnih temeljnih dobrin vsem otrokom in mladim za preživljanje, vzgojo in izobraževanje. KP22 poleg tega predvideva tudi precej ukrepov v obliki spodbud in stimulacij na področju visokega šolstva in znanosti, čeprav je bil delež izdatkov za to področje v letu 2019 višji od tistega v EU-27 (Slovenija: 1,0 % BDP, EU-27: 0,8 % BDP).

5.2.5 Ukrepi na strani izdatkov: stanovanjska politika

KP22 navaja več različnih projektov na področju gradnje in obnove stanovanjskih objektov. Med njimi so krepitev delovanja Stanovanjskega sklada Republike Slovenije in zagotovitev 20.000 javnih najemnih stanovanj do leta 2030, gradnja javnih študentskih domov, celovita prenova stanovanjskega fonda in obnove starejših hiš na podeželju. Država je v Sloveniji za stanovanjsko politiko v letu 2019 namenila 0,4 % BDP, kar je nekaj manj kot 0,6 % BDP v povprečju EU-27. KP22 zlasti pri graditvi najemnih stanovanj omenja tudi uporabo drugih, a nedefiniranih, modelov financiranja, ki ne bi nujno poslabšali javnofinančnega položaja. V tem primeru bi bil javnofinančni učinek na saldo sektorja država razmeroma majhen, kar pa ne velja nujno tudi za dolg sektorja država. Podobno velja tudi za prenavo stanovanjskega fonda, ki naj bi bila financirana s povratnimi in nepovratnimi sredstvi EU. Vendar bi lahko v primeru predvidenega obsežnega povečanja stanovanjske gradnje ob ohranjanju ugodne konjunkturo prišlo do večanja neučinkovitosti takšnih investicij zaradi omejenih absorpcijskih kapacitet administracije in omejenih kapacitet na trgu dela, ki se pojavljajo že ob trenutnem zagonu gradbene dejavnosti. Gradnja 20.000 najemnih stanovanj v obdobju 2023-2030 bi namreč zahtevala izgradnjo okoli 2.500 stanovanj na leto, strošek izgradnje takšnega obsega stanovanj pa bi lahko po oceni FS glede na povprečne vrednosti projektov Stanovanjskega sklada RS²⁸ znašal med 0,3 % in 0,5 % BDP na leto. Stanovanjski sklad RS je imel ob koncu leta 2021 v upravljanju okoli 4.200 stanovanj, iz letnega poročila za leto 2021 pa izhaja tudi, da je imel v izvajanju projekte, ki naj bi v letih 2022 in 2023 zagotovili okoli 450 neprofitnih najemnih stanovanj, pri čemer ciljna vrednost novih najemnih stanovanj za obdobje 2021-2025 znaša okoli 3.800 enot oziroma nekaj čez 500 stanovanj na leto.

5.2.6 Ukrepi na strani izdatkov: kultura in šport

KP22 navaja precej ukrepov na področju kulture in športa, ki bi lahko večali javnofinančne izdatke. Med njimi poleg povečanja programskih sredstev za kulturo izdvajamo sprejetje programa nujnih investicij v javno kulturno infrastrukturo in kulturno dediščino, izboljšanje položaja samozaposlenih v kulturi ter zagotovitev potrebnih finančnih sredstev za EPK Nova Gorica 2025. Trenutni Načrt razvojnih programov že določa predvidena sredstva za ohranjanje kulturne dediščine, ki se sicer med

²⁸ Vir: Stanovanjski sklad RS, 2022.

leti 2022 in 2025 nominalno znižajo za okoli 20 mio EUR in v letu 2025 predstavljajo manj kot 0,1 % BDP.²⁹ V Sloveniji sicer država za financiranje kulturnih dejavnosti prispeva rahlo višji delež BDP (0,6 %) kot znaša ta v povprečju EU-27 (0,5 %). KP22 vsebuje tudi vsaj štiri ukrepe, ki bi lahko višali izdatke na področju športa. V primerjavi s povprečjem EU-27 (0,4 %) je sicer delež izdatkov v BDP za to področje v Sloveniji dejansko nekoliko nižji (0,3 %).

6. Koalicijska pogodba in fiskalno pravilo

Med predvidenimi usmeritvami KP22 izpostavljam predvideno spremembo fiskalnega pravila oziroma njegovo prilagoditev uresničevanju razvojne politike.³⁰ To naj bi se zgodilo z izvzetjem investicij iz ocen izpolnjevanja fiskalnih pravil oziroma iz izračuna strukturnega primanjkljaja. Z vidika vodenja proticiklične politike in iz vidika zagotavljanja javnofinančne vzdržnosti je koristno predvsem v čim večji meri porabiti nepovratna sredstva EU, zlasti ko gre za zasledovanje ciljev, ki so neodložljivi (npr. zeleni prehod), ter hkrati pripraviti dolgoročne investicijske načrte in jih uporabiti, ko to zahtevajo ciklične razmere. Čeprav lahko investicije praviloma pomembno prispevajo h kratkoročnim spodbudam v obdobju nizkega zasebnega povpraševanja in hkrati večjajo dolgoročni gospodarski potencial, pa v tej vlogi niso vedno učinkovite. To se zlasti v majhnem gospodarstvu lahko zgodi zaradi omejenih kapacitet administracije in ponudbenih omejitev. Srednjeročno in dolgoročno vzdržno je zgolj financiranje učinkovito izvedenih investicij. Neučinkovite investicije namreč ne zagotavljajo nujno ustrezne prihodkovne osnove, ki bi v prihodnosti omogočala vračilo sredstev, porabljenih za njihovo financiranje. To velja tudi za investicije, ki so financirane iz sredstev EU, najsi gre za nepovratna sredstva, pri katerih se pričakuje soudeležba pri financiranju s strani države prejemnice, in seveda tudi za povratna sredstva EU. Tudi morebitno izvzetje bolj specifičnih, npr. zelenih, investicij iz strukturnih kazalnikov položaja javnih financ se lahko ob pomanjkanju ustreznega nadzora izkaže za problematično, med drugim zaradi možnih računovodskih prirejanj posameznih kategorij investicij.

Ob naštetem je potrebno upoštevati tudi dejstvo, da se trenutno v procesu spreminjanja nahaja sistem ekonomskega upravljanja na ravni EU. V okviru tega bi lahko prišlo do nekaterih prilagoditev evropskih fiskalnih pravil, preuranjeno spreminjanje domačega fiskalnega pravila v smeri njegovega rahljanja pa bi zato lahko trčilo ob nezaupanje udeležencev na finančnih trgih glede zavedanja in zaveze k ohranjanju vzdržnih javnih financ. To bi lahko posledično podražilo financiranje države in tudi zasebnega sektorja.

²⁹ V letu 2019 je sicer že bil sprejet Zakon o zagotavljanju sredstev za določene nujne programe Republike Slovenije v kulturi.

³⁰ Gre tudi za temeljno vprašanje, ali je učinkovite razvojne politike možno izvajati na javnofinančno nevzdržen način.

Priloga 1: Seznam ukrepov z javnofinančnimi posledicami iz koalicijske pogodbe

	prihodki		izdatki	
	kratek rok	dolgi rok	kratek rok	kratek rok
Skupnost				
1. Politični sistem				
Okrepljena vloga neodvisnih institucij.			0	
2. Civilna družba kot stroka in partner				
3. Mednarodni ugled in varnost				
Povečati financiranje delovanja poklicnih in prostovoljnih gostilav in razdelati sistem financiranja obnove sredstev ter opreme.			+	
Povečati in posodobiti floto helikopterjev, ki delujejo pri nalozah zaščite in reševanja.			+	
Novelirati zakon o zagotavljanju sredstev za investicije v Slovensko vojsko v letih 2021-2026 ter opraviti revizijo vseh do sedaj sklenjenih pogodb za nakup vojaške opreme.			-	
Zagotoviti ustrezne materialne in delovne pogoje vojakom, gusilcem, civilni zaščiti, reševalcem ter vsem ostalim zaposlenim in prostovoljcem v varnostnih in obrambnih sistemih.			+	
4. Socialna in vključujoča skupnost				
Okrepiti upravičenost do socialnih, družinskih in invalidskih transferjev iz javnih sredstev na podlagi jasnih in pravičnih socialnih in ekonomskih kriterijev.			+	
Posodobiti in avtomatizirati informacijski sistem za izračun upravičenosti do socialnih pravic			+	
Na podlagi ustreznih proučitve vsem otrokom in mladim postopno zagotoviti univerzalne temeljne dobrine			0	+
S spremembo zakonodaje urediti pogostejši izračun minimalnih življenjskih stroškov.			+	
Zagotoviti socialne pomoči delavcem, ki prekinajo izkoriščevalska delovna razmerja.			+	
Odpraviti ukrepe, ki so s spremembo ZUTD-E leta 2019 zmanjšali pravice brezposelnih na področju proste izbire zaposlitve ter upravičenosti do denarnega nadomestila.			+	
Oprijeti analizo učinkov protikorupcijskih paketov na pravice brezposelnih oseb in, v primeru zmanjšanja pravic brezposelnih, odpraviti posledice.			+	
5. Vladavina prava in pravilna skupnost				
V proračunu zagotoviti zadostna sredstva za nemoteno delovanje sodne veje oblasti.			+	
Ustrezno digitalizirati vse nivoje sodnih postopkov.			+	
6. Policentričen regionalni razvoj in razvojna prostorska politika				
Ustanovitev manjšega števila avtonomnih regij za regionalizacijo Slovenije.			+	
Državne institucije in njene organizacijske enote razporediti po območju celotne Slovenije.			+	
Preučiti in prilagoditi financiranje občin z upoštevanjem njihovih nalog in funkcij.			0	
Poskrbeti za čim bolj učinkovito ter celovito digitalizacijo katastra.			+	
Na demografsko ogrožena območja in na podeželje usmeriti sredstva EU, odpraviti razvojne zaostanke in izpeljati ključne regionalne in lokalne projekte.			+	
Pripravi celovite načrte za revidirano in pametno gospodarstvo specializacijo območij, ki zaostajajo v razvoju oz. se srečujejo z izzivom pametne gospodarstvene specializacije.				+
7. Učinkoviti javni servisi in zdrave javne finance				
Razveljaviti določbe novele zakona o dohodnini z izjemo višine splošne dohodninske olajšave, ki bo ostala na trenutno uveljavljeni višini.			++	
Prenoviti neučinkoviti, nesorazmerno sistem davčnih olajšav pri dasku od dohodka pravnih oseb. S temi spremembami se bo povečala efektivna davčna stopnja DDPO.			++	
Prenoviti sistem obdavčitve normiranih samostojnih podjetnikov in gospodarskih družb z namenom povečanja primernosti z drugimi oblikami zaposlovanja.			+	

	prihodki		izdatki	
	kratek rok	dolgi rok	kratek rok	kratek rok
Poenostaviti sistem obdavčitve s ciljem večje preglednosti, predvidljivosti ter hitrosti postopkov in davčne varnosti.	0			
Oblikovati delovno okolje in uveljaviti kompetenčni in karierni model, ki bo omogočil strokovno in odgovorno delo javnih uslužbencev			0	
Okrepiti finančne in druge mehanizme, ki služijo kot podporni mehanizmi države pri realizaciji njenih razvojnih politik, npr. SID banka.			++	
Poskrbeti za uvedbo ohranitev okoljsko ohranjenjujočih dejavnosti.	+			
Poskrbeti za postopno odpravo okolju škodljivih subvencij.			--	
Izvesti zeleno proračunsko reformo.	0		0	
V luči zelenih razvojnih politik in davčne učinkovitosti preučiti možnost prenove sistema obdavčitve motornih vozil.	+			
V soglasju s socialnimi partnerji prioritarno ngovoriti odprte strokovne zahteve.			++	
Prenoviti enotni plačni sistem javnih uslužbencev in v odpravi vse anomalije.			0	
Preučiti možnost nadomestitve sistema olajšav za vzdrževane družinske člane s privlačnejšim sistemom.	0			
Uvedba varuha pravic davčnih zavezancev			+	
Uvesti celoviti sistem progresivne obdavčitve premoženja z namenom dolgoročnega financiranja socialnih in razvojnih politik države in lokalnih skupnosti.	++			
Pripraviti in s socialnimi partnerji uskladiti pokojninsko reformo, ki bo omogočala dostojno starost in bo finančno vzdržna.		++		++
8. Digitalna preobrazba				
Preko namenskih razpisov podpirati digitalno preobrazbo inovativnih slovenskih podjetij.			+	
Podpreti mala in srednja podjetja, ki dosegaio vsaj osnovno raven digitalne intenzivnosti.			+	
9. Kulturna in ustvarjalna Slovenija				
Sprejeti program milijnih investicij v javno kulturno infrastrukturo in kulturno dediščino.			+	
Izboljšati socialni položaj samozaposlenih v kulturi.			+	
Spremeniti sporne odločitve na področju kulture iz obdobja 2020-2022 s kadrovskega področja, področja financiranja filma, nevladnih organizacij in samozaposlenih v kulturi.			+	
Zagotoviti celoviti in trajnostni model financiranja medijskih vsebin v javnem interesu.			+	
Ob upoštevanju javnofinančne vzdržnosti zagotoviti višja programska sredstva za področje kulture.			+	
Za EPK Nova Gorica 2025 zagotoviti potrebna finančna sredstva.			+	

	prihodki		izdatki	
	kratek rok	dolgi rok	kratek rok	kratek rok
Medgeneracijsko zavezištvo				
1. Mladi ste naša prihodnost				
Urediti spodbude za obnove starejših hiš na podeželju in mladim omogočiti izkoristek obsežnega stanovanjskega fonda.			+	
Boljši nadzor ter regulacijo kratkotrqnih najemov in priprava zakonske podlage, ki bo lokalnim skupnostim omogočila tak nadzor.	+			
Okrepiti delovanje Stanovanjskega sklada Republike Slovenije in podpreti druge modele financiranja, s ciljem zagotoviti 20.000 javnih najemnih stanovanj do leta 2030.			++	
Povečanje sredstev za gradnjo javnih študentskih domov.			+	
2. Stanovanjska politika				
Vzpostavitev ustreznih garancijske sheme, povratnih in nepovratnih sredstev za stanovanjske zadruge.			+	
Sprejeti strategijo in oblikovati smernice za celovito prenovo stanovanjskega fonda na podlagi ustreznih povratnih in nepovratnih sredstev EU.			++	
3. Tretje življenjsko obdobje				
Delovnem in delovkam omogočiti postopno prehajanje v pokoj in pospešiti družbeno vključenost upokojujev.	0		0	
Preučiti sistem ponovnega zaposlovanja upokojujev. V okviru socialnega dialoga preučiti možnost upokojevanja ob izpolnitvi pogojev za upokojujev.	+			
Ob izpolnitvi pogojev javnofinancne vzdržnosti bo najnižja zagotovljena pokojnina znašala 10 % nad pragom tveganja revščine in v letu 2023 najmanj 700 EUR.			++	
Priprava razpisov za (so)financiranje programov, ki bodo spodbujali aktivno življenje v starosti.			+	
Razširiti in okrepiti ponudbo skupnostnih socialnovarstvenih programov.			+	
4. Dolgotrajna oskrba po meri ljudi				
Sprejeti spremembe Zakona o dolgotrajni oskrbi, vključno s finančno konstrukcijo na podlagi progresivne obdavčitve premoženja in drugih proračunskih virov.	++		0	
Preučitev odprave vrščilnosti varstvenega dodatka in prejemkov iz naslova opostihev plačil socialno varstvenih storitev.			+	
Povečati financiranje za širjenje mreže javnega izvajanja dolgotrajne oskrbe na domu in javnih domov za starejše občane in drugih oblik izvajanja dolgotrajne oskrbe.			+	
5. Dostojno življenje				
Dvig minimalne plače z letom na najmanj 800 EUR neto. Prizadevati si za realno rast minimalne plače.	+		+	
Povečati število svetovalnih delavcev v šolah za hitrejšo odkrivanje in preprečevanje stiska otrok.			+	
Razširiti socialnovarstvene programe, ki niso namenjeni izključno ljudem s težavami v duševnem zdravju, za preprečevanje poglabljanja stiska.			+	
V javnih finančnih zagotovilih dodane viře za financiranje pokojninske blaginje tudi z reformo državnega upravljanja s premoženjem.	+			
Spodnje mejo fonda ur za polni delovni čas postopoma znižati na 30 ur tedensko ob nespremenjeni 40 urni zgornji meji.	-		0	
Zagotoviti zajamčeno plačilo za agencijske delavce, ki morajo dobiti plačo vsaj v znesku minimalne plače, ko jim agencija ne zagotavlja dela.			0	
6. Dostojna upokojujev				
7. Za življenje brez ovir				
S spodbudami motivirati delodajalce za trajno zaposlovanje ljudi s trajnimi ali začasnimi omejitvami.			+	
S podporo socialnovarstvenim programom, z zaposlovanimi zadruhami in socialnimi podjetji prispevati k večji socialni vključenosti uporabnikov.			+	

	prihodki		izdatki	
	kratek rok	dolgi rok	kratek rok	kratek rok
8. Bitka za talente				
Sprejeti programe pomoči in integracije za repatriracijo Slovencev izselencev.			+	
Spodbujati ustanavljanje mešanih podjetij ali ustanov, ki jih bodo vodili ljudje, ki živijo v Sloveniji, ter tujci.			+	
Zagotoviti spodbude institucijam znanja in gospodarstvu za zaposlitve strokovnjakov in drugega kadra, ki bo v Slovenijo prišel na podlagi povabila.			+	
Povečati sredstva za vključevanje mladih slovenskih znanstvenikov, ki so se izobražili v tujini, v delo univerz in raziskovalnih inštitutov.			+	
Spodbujati zaposlovanje mednarodno preizkušenih kadrov na vodilnih delovnih mestih v javnem sektorju in gospodarstvu.			+	
Oblikovanje celovitega sistema učinkovite integracije tujih delavcev in njihovih družinskih članov. Za tuje v osnovnih in srednjih šolah uvedesti večje število ur slovenskega jezika.			+	
9. Migracijske politike				
Oblikovanje posebnih programov za usposabljanje migrantov za zaposlitve v deficitarnih poklicih.			+	

	prihodki		izdatki	
	kratek rok	dolgi rok	kratek rok	kratek rok
Vzgoja, izobraževanje, visoko šolstvo, znanost in šport				
1. Predšolska vzgoja in osnovno in glasbeno šolstvo, srednje in višje šolstvo ter vseživljenjsko učenje				
Vsem učencem in dijakom zagotoviti brezplačno šolsko prehrano.			++	
Preučiti možnost državnega financiranja zadnjega leta vrta.			++	
Preučiti možnost brezplačnega vrta za vse.			++	
Zagotoviti finančne, materialne in kadrovske vire za nevrtilizacijo izobraževalnih manjkov ter pomoč otrokom in mladostnikom po epidemiji.			+	
Vzpostava regijskih centrov poklirne odličnosti na ključnih področjih razvoja gospodarstva, družbe, okolja.			+	
2. Znanost in visoko šolstvo				
Povečanje finančnih sredstev za spodbujanje razvoja visokega šolstva.			+	
Finančne spodbude za priretnitev najboljših tujih raziskovalcev ter akademikov.			+	
Dodatne stimulacije slovenskim študentom za odhod na eno izmed ponujenih mednarodnih izmenjav.			+	
Ob pogojih javnofinančne vzdržnosti odprava izključevanja države in Zoisove štipendije.			+	
Proučitev izvzemu štipendij iz dohodinske obdavčitve in dohodka, ki se upošteva pri uveljavljanju pravic iz javnih sredstev.	-			
Zagotoviti ustrezno financiranje visokega šolstva, ob upoštevanju avtonomije univerz.			+	
Spodbuda gospodarstva za skupno investiranje v naj sodnejšo tehnološko opremljenost laboratorijev na fakultetah in raziskovalnih inštitutih.			+	
Ustrezno preoblikovati sistem financiranja znanosti.			0	
3. Šport kot način življenja				
Usmerjanje sredstev v razvoj programov in kadrov v športu.			+	
Ukrepi za zaposlovanje in prehod na trg dela za športnike v zaključku kari po zaključku športne poti.			+	
Podpora prostočasnim programom razvoja športa rekreativne narave za otroke in mladino.			+	
Poenotenje sistema poročanja in izboljšanje učinkovitosti porabe javnih sredstev na področju športa. Usklajevanje meril in pogojev za dodeljevanje sredstev programom športa na nacionalni ravni.			0	
Podpora dogodkom in aktivnostim, mednarodnim tekmovanjem, pripravi športnikov.			+	

	prihodki		izdatki	
	kratek rok	dolgi rok	kratek rok	kratek rok
Zeleni preboj				
1. Zeleni prehod				
Na Muri ne bo hidroelektrarn, na srednji Savi bomo ponovno preveritev smotnosti gradnje novih hidroelektrarn.			0	
Zagotovitev upravljanje voda in spodbuda trajnostni rabi vode v gospodarnih, industriji, kmetijstvu in javnih gospodarskih službah.	0		0	
2. Obnovljivi viri so naša varna energetska prihodnost, fosilna goriva so stvar preteklosti				
Po potrebi regulacija cen električne energije in nafnih derivatov s poudarkom na zaščiti socialno občutljivih skupin.	--		++	
Pospešiti solarizacijo vs eh ustreznih površin in podporo samooskrbi vs eh oblik tudi z namenom blaženja energetske revščine.			++	
Spodbuda vlaganjem sredstev v infrastrukturo, ki ima minimalne negativne učinke na okolje.			+	
Preoblikovanje elektronskega sistema in intenziviranje investicij v omrežje.			++	
Ukinitev obveznega priklopa na plinsko omrežje za ogr evanje v individualnih novogradnjah ter intenziviranje spodbujanja zamenjave ogr evalnih naprav.			++	
Spodbude uporabi alternativnih goriv in dosledno izvajanje strategije trajnostnega razvoja prometa.			++	
Pospešitev investicij v obnovljive vire energije s ciljem zagotavljanja energetske varnosti in samozadostnosti.			++	
Večja preglednost in boljše upravljanje z javnimi sredstvi, ki se namenjajo za ukrepe na področju podnebnih in energetskega politiki. Dobičke podelji v lasti države in več sredstev EU bomo preusmerili v nove investicije v OVE.	0		0	
3. Odgovorno do zaposlen, etično do narave				
Spodbuda trdnostnemu in ekološkemu kmetovanju, podpora mladim, ki vstopajo v kmetovanje, ekoturizem in uporabo novih tehnologij.			+	
4. Podletništvo in inovativnost				
Podpirati podjetnike na začetku poslovne poti in spodbujati rasti in širitev poslovanja zagnanskih podjetij.			+	
Podpirati ter povezovati razvoj skladov zagnanskega in tveganeega kapitala za razvoj inovacij in projektov s področja zelenega in digitalnega prehoda.			+	
Javna sredstva nameniti v zagon večjih demonstracijskih projektov s področja pametne specializacije, nadaljevalni zastavljene projekte pametne specializacije.			+	
Spodbuda vlaganjem v vseh fazah razvoja in rasti podjetij, s posebno podporo zagotavljanju zagnanskega in tveganeega kapitala.			+	
Spodbuda mednarodni širitvi in podporo komercializaciji inovacij.			+	
Ureditve financiranja tržnih dejavnosti javnih raziskovalno-inovacijskih in izobraževalnih institucij ob ohranjanju avtonomije teh institucij.			+	
Spodbude izboljšanju upravljanja zalog.			+	
Spodbude investicijam v razvoj in uvedbo varnih in etičnih rešitev za zbiranje velikih količin podatkov, njihovo analiranje in pretvarjanje v koristne informacije.			+	
Spodbude naložbam v tehnologije prihodnosti.			+	
Usmeritev javnih sredstev v večje projekte, ki bodo na področju celotne države prikazovali pozitivne učinke novih tehnologij.			+	
Vzpostavna pospeševalnega programa za internacionalizacijo, osredotočenega na mala in srednje podjetja ter zagnanska (startup) podjetja.			+	
5. Nizkoogljično in digitalizirano gospodarstvo				
Sofinanciranje ciljno usmerjenih programov zelenega prehoda podjetij z namenom zniževanja njihovega ogljičnega odtisa.			+	
Usmerjanje javnih sredstev v turistične segmente z visoko dodano vrednostjo.			+	
Podpora "destinacijskemu" turizmu z jasno določenim profilom turistov ter najvišjo dodano vrednost.			+	

	prihodki		izdatki	
	kratek rok	dolgi rok	kratek rok	kratek rok
6. Infrastruktura in trajnostna mobilnost				
Pospešitev elektrifikacije in digitalizacije zlasti javnega prometa. Uvojanje con z regulirano pretočnostjo.			+	
Bistveno povečati vlaganja v železniško infrastrukturo.			++	
Uvedba zelene vozovnice za cenejše in okolju prijazne prevoze uporabnikov ter spodbude za uporabo okolju bolj prijaznih prevoznih sredstev.			+	
Brezplačni javni mestni prevoz za upokojence, invalide, vojne veterane in vse starejše od 65 let.			+	
Preučitev možnosti širjenja brezplačnega prevoza na druge skupine.			+	
7. Družbena odgovornost				
Uvedba stimulatивne obdavčitve prijemkov zaposlenih v obliki delnic in deležev podjetij ter udeležbo zaposlenih v dobitku.	-			
Prilagoditev sistema nagradjevanja uspešnih upravitelcev državnega premoženja.			+	
Uvedba strožjih ukrepov za preprečevanje družbeno škodljivih ravnanj gospodarskih subjektov.	0		0	

	prihodki		izdatki	
	kratek rok	dolgi rok	kratek rok	kratek rok
Zdravje				
1. Reševanje trenutnih težav				
1.1. Izhodna covidna strategija				
Rehabilitacija prebolevalnikov Covid-19, ki imajo zaradi bolezni dolgotrajne posledice.			+	
Priprava operativnega načrta za nadomestitev zamud na področju zdravstvenih storitev.			++	
2. Interventni zakon o zdravstvu				
Ukinitve sodnega dela zdravnikov na več deloviščih ter priprava dodatnih spodbud za medicinski kader.			++	
Revizija Zakona o zagotavljanju finančnih sredstev za investicije v slovensko zdravstvo v letih od 2021 do 2031.			0	
II. Pogled v prihodnost - moderen zakon o zdravstvenem sistemu v Sloveniji				
1. Ureditev pacientovih pravic				
Ustanovitev Urada pacientovih pravic.			+	
Oblikovanje sklada za izjemne primer e znatraj ZZS (redke bolezni, operacije v tujini, druga mnenja v tujini) z ločenim finančnim virom.			+	
2. Izvajanje zdravstvenih storitev				
Opredeliti boljše materialne in prostorske standarde dela na vseh ravneh zdravstva.			+	
3. Financiranje zdravstvenega sistema				
Celovita prenova financiranja zdravstvenega sistema, ki bo vsebovala tudi ukinitve dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja.			++	
Racionalizirati administrativno ohranjanje postopke v zdravstvenem sistemu.			-	
Urediti nadzor nad plačevanjem zdravstvenih storitev.			-	
4. Kadri v zdravstvu				
Razhramenitev zdravnikov ter zaposlitev dodatnega kadra na primarni ravni zdravstva.			+	
Uvedba sistema kadrovskega štipendiranja na področju vseh zdravstvenih programov v srednjih in visokih šolah.			+	
Povrnitev ugleda poklica, izboljšanje pogojev dela ter razhramenitev administrativnega dela v zdravstveni negi.			+	
Več izobraževanja in pridobivanja kadrovske štipendije na področju zdravstvene nege.			+	
5. Dobro upravljanje zdravstvenega sistema				
Centralizirano naročanje zdravstvenega materiala.			-	
6. Dolgotrajna oskrba				
Posodobitev izobraževalnih vsebin in vključitev zdravstvenega kadra v dodatna usposabljanja.			+	
7. Palativna oskrba				
Revizija trenutnega vednotenja storitev palativne oskrbe na vseh ravneh zdravstva ter ureditev ustreznega financiranja s strani države.			+	

	prihodki		izdatki	
	kratek rok	dolgi rok	kratek rok	kratek rok
8. Duševno zdravje				
Nasloviti problem pomanjkanja ustreznih izobraženih ter kompetentnih kadrov.			+	
Izboljšati dostopnost do virov pomoči.			+	
Spodbude organizaciji usmerjenih delavnic za osebe z duševnimi motnjami in skrb za boljšo promocijo preventivnega obnašanja na področju duševnega zdravja.			+	
9. Zdravstvena preventiva				
Razširitev preventivnih in presojalnih programov za zgodnje odkrivanje obolenj.			+	
Krepitev preventivnih zobozdravstvenih pregledov pri starejši populaciji.			+	
Preučitev možnosti davčne in regulatorne omejitve vsebnosti sladkorja.			+	
10. Alternativna in komplementarna medicina				
Organizacija pridelave kopolje za potrebe slovenskega javnega zdravstvenega sistema s strani države.			+	

Opomba: Postavke iz »15. Vlada Republike Slovenije: Program za delo kadicije 2022-2026«, " + " , " - " in " 0 " predstavljajo pozitiven, negativen in nedoločljiv vpliv ukrepov na prihodke oziroma izdatke sektorja država. " + + " in " - - " označujeta ukrepe, pri katerih je po oceni FS možen zlasti velik vpliv na prihodke oziroma izdatke sektorja država.

Vir: »15. Vlada Republike Slovenije: Program za delo kadicije 2022-2026«. Ocene Fiskalni svet.

Literatura

- Evropska komisija (2012). Possible reforms of real estate taxation: Criteria for successful policies. Occasional Papers 119. European Economy. October. European Commission. Bruselj. Razpoložljivo na: https://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2012/pdf/ocp119_en.pdf
- Evropska komisija (2019). Vade Mecum on the Stability and Growth Pact 2019 Edition. Institutional Paper 101. April. European Commission. Razpoložljivo na: https://ec.europa.eu/info/publications/vade-mecum-stability-and-growth-pact-2019-edition_en
- Evropska komisija (2022a). European Economic Forecast: Spring 2022. Institutional Paper 173. May. European Commission. Bruselj. Razpoložljivo na: https://ec.europa.eu/info/system/files/economy-finance/ip173_en.pdf
- Evropska komisija (2022b). 2022 Country Report – Slovenia. Commission Staff Working Document. SWD(2022) 626 final. May. European Commission. Bruselj. Razpoložljivo na: https://ec.europa.eu/info/system/files/2022-european-semester-csr-slovenia_en.pdf
- Fiskalni svet (2021). Analiza javnofinančnih učinkov predlaganih sprememb davčne zakonodaje. Julij. Razpoložljivo na: https://www.fs-rs.si/wp-content/uploads/2021/07/Analiza-u%C4%8Dinkov-predlaganih-sprememb-dav%C4%8Dne-zakonodaje_jul21.pdf
- Fiskalni svet (2022a). Ocena Programa stabilnosti 2022. Maj. Razpoložljivo na: https://www.fs-rs.si/wp-content/uploads/2022/05/Ocena_maj2022.pdf
- Fiskalni svet (2022b). Financiranje podnebnega prehoda v Sloveniji: dosedanja gibanja in ocena prihodnjih potreb. April. Razpoložljivo na: https://www.fs-rs.si/wp-content/uploads/2022/04/Financiranje_podnebnega_prehoda_april2022.pdf
- Gralek, K., De Poli, S., Pfeiffer, P., Riscado, S., in W. van der Wielen (2020). Labour Tax Shift in Slovenia: Effects on Growth, Equality and Labour Supply. Economic Brief 057. European Economy. European Commission. August. Bruselj. Razpoložljivo na: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/eb057-1_en.pdf
- Ministrstvo za finance (2021). Načrt razvojnih programov. Razpoložljivo na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MF/Proracun-direktorat/Drzavni-proracun/Sprejeti-proracun/Spremembe-2022/lzpsi-spremembe-2022/SSP2022_NRP.pdf
- OECD (2018). OECD Tax Policy Reviews: Slovenia 2018. OECD Publishing. Pariz.
- Stanovanjski sklad RS (2022). Letno poročilo 2021. Februar. Razpoložljivo na: https://srs.si/wp-content/uploads/2022/05/P_LPSSRS21.pdf
- UMAR (2022). Pomladanska projekcija gospodarskih gibanj. Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj. Maj. Razpoložljivo na: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/napovedi/pomlad/pomladanska_2022/PNGG_2022.pdf
- Vlada Republike Slovenije (2020). Celovit nacionalni energetska in podnebni načrt Republike Slovenije (NEPN). Februar. Razpoložljivo na: https://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/nepn/dokumenti/nepn_5.0_final_feb-2020.pdf

Vlada Republike Slovenije (2022). Program stabilnosti 2022. April. Razpoložljivo na: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MF/ekonomska-in-fiskalna-politika/evropski-semester/Program-stabilnosti-2022.pdf>